

Konkurences padome

Eiro ieviešanas uzraudzības pasākumi

Noslēguma ziņojums

17.07.2014., Rīga

Saturs

Ievads	3
1. Patērētāju sūdzību analīze	4
2. Cenu monitorings mazumtirdzniecības veikalos	7
3. Ekonomikas ministrijas cenu monitoringa datu analīze	12
4. Plašsaziņas līdzekļos izskanējušas informācijas un individuālo sūdzību pārbaude	13
4.1. Vietu iznomāšana preču mazumtirdzniecībai tirgos	13
4.2. Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana.....	14
4.3. Daudzdzīvokļu namu apsaimniekošana	15
4.4. Komercbanku pakalpojumi	17
Secinājumi	19

Ievads

Brīva un godīga uzņēmēju konkurence ir viens no būtiskākajiem priekšnosacījumiem, lai patērētāji saņemtu iespējami labāko preču un pakalpojumu piedāvājumu par tirgus situācijai atbilstošām cenām. Konkurences tiesības bargi vēršas pret tiem, kas mēģina ierobežot šīs iespējas patērētājiem, aizliegtu vienošanos vai dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas rezultātā mākslīgi sadārdzinot preču vai pakalpojumu cenas vai ierobežojot to pieejamību.

Apzinoties, ka eiro ieviešanas laikā patērētājiem varētu būt grūtības izsekot līdzīgu cenu izmaiņām, turklāt uzņēmumiem apmēram vienlaikus būs jārisina jautājumi, kā veidot pāreju uz norēķiniem eiro, tai skaitā plānojot eiro ieviešanas izmaksas, Konkurences padome (turpmāk – KP) laikus identificēja iespējamus riskus, kam pievēršama pastiprināta uzmanība, un 2013.gada oktobrī uzsāka eiro ieviešanas uzraudzību, lai tirgus dalībnieki sāncensību neaizstātu ar aizliegtu sadarbību, vienojoties paaugstināt cenas eiro ieviešanas aizsegā. Tāpat KP uzraudzīja, lai dominējošā stāvoklī esošie tirgus dalībnieki eiro aizsegu neizmantoju ļaunprātīgi, proti, nepamatoti palielinot preču/pakalpojumu cenas.

Euro ieviešanas uzraudzības ietvaros KP veica šādas darbības:

- **Pārkāpumu prevencija.** KP pārstāvji visā eiro ieviešanas uzraudzības laikā tikās ar uzņēmumiem un to asociācijām, skaidrojot konkurences tiesības eiro ieviešanas kontekstā. Atsevišķos gadījumos pēc uzņēmumu vai to asociāciju publiskiem paziņojumiem par plānotu cenu kāpumu KP izteica brīdinājumus un norādīja uz Konkurences likuma pārkāpuma riskiem. Finanšu ministrijas eiro komunikācijas pasākumu plāna ietvaros KP sagatavoja un izplatīja izglītojošu bukletu uzņēmējiem par vienošanās aizliegumu.
- **Patērētāju sūdzību analīze.** KP analizēja iestādē saņemtās (kopumā trīs), kā arī Patērētāju tiesību aizsardzības centra (turpmāk – PTAC) pārsūtītās (kopumā 187) patērētāju sūdzības, pārbaudot, vai tās satur informāciju, kas var liecināt par konkurences tiesību pārkāpumiem. Tāda informācija būtu, piemēram, par vienlaicīgām cenu izmaiņām konkurējošām precēm vai pakalpojumiem. Sūdzības, kas saturēja šādu informāciju, KP izvērtēja padziļināti, iegūstot papildu informāciju par situāciju konkrētajā tirgū.
- **Ekonomikas ministrijas (turpmāk – EM) cenu monitoringa datu analīze.** Katru nedēļu, sākot no 2013.gada oktobra, vairākām precēm un pakalpojumiem KP analizēja cenu izmaiņas, izvērtējot korelācijas viena mazumtirdzniecības tīkla ietvaros un salīdzinot cenu izmaiņas starp dažādiem mazumtirdzniecības tīkliem lielākajās Latvijas pilsētās, lai pārbaudītu, vai cenu izmaiņas neliecina par iespējamiem konkurences tiesību pārkāpumiem.
- **PTAC cenu monitoringa datu analīze.** KP vienojās ar PTAC par 14 pārtikas preču un četrus nepārtikas preču iekļaušanu PTAC cenu monitoringā, apmeklējot mazumtirdzniecības vietas. Reizi mēnesī KP saņēma un analizēja PTAC iegūtos datus par šo preču cenām dažādās Latvijas mazumtirdzniecības vietās, lai pārbaudītu, vai nepastāv cenu izmaiņu korelācijas, kas var liecināt par tirgus dalībnieku aizliegtu vienošanos.
- **Uzņēmēju aptauja.** KP aicināja Latvijas uzņēmējus ziņot par paralēliem vai vienpusējiem nepamatotiem cenu celšanas gadījumiem, kas varētu liecināt par konkurences tiesību pārkāpumiem.

Euro ieviešanas uzraudzības pasākumu noslēguma ziņojumā atspoguļota informācija par EM un PTAC cenu monitoringa datu analīzes, kā arī patērētāju sūdzību analīzes būtiskākajiem rezultātiem atbilstoši izvirzītajam mērķim – pārbaudīt, vai tirgū nav notikušas aizliegtas vienošanās.

Tāpat šajā ziņojumā atspoguļoti uzraudzības gaitā gūtie secinājumi par vispārējo konkurences situāciju aplūkotajos tirgos.

1. Patērētāju sūdzību analīze

Līdz 2014.gada jūnija beigām KP no PTAC saņēma 187 patērētāju sūdzības. Tabulā Nr.1 atspoguļotas pakalpojumu/preču kategorijas, kurās saņemts vislielākais sūdzību skaits ar augstāko cenu izmaiņu koeficientu.

Tabula Nr.1
Patērētāju sūdzību sadalījums pa kategorijām

Kategorija	Sūdzību skaits	Vidējais cenu pieaugums (%)	Pakalpojumu sniedzēju skaits, par kuriem sūdzība iesniegta
Pārtikas preces	30	16	17
Apģērbs	5	6	5
Autostāvvietā	11	21	8
Billetes (satiksmes, muzeja, teātra)	22	12	13
Dzēriens, kokteilis (bārā, kafejnīcā)	7	15	7
Ēdināšanas pakalpojumi	10	21	8
Internets	4	13	10
Izklaide	4	15	4
ZOO preces	6	9	2
Sporta klubi, aktivitāšu halles	10	18	8

Vērtējot sūdzību saturu, KP konstatēja, ka attiecībā uz pārtikas precēm, ēdināšanas pakalpojumiem, izklaidi un biļetēm katrā pakalpojuma sniedzēja tirdzniecības vietā patērētāju sūdzībās ir uzrādītas dažādas preces, kam cenas paaugstinātas (bērnu pārtika, šokolāde, piena produkti u.c.), līdz ar to kategoriju ietvaros saskaņota rīcība starp dažādām tirdzniecības vietām netika novērota. Apģērbu kategorijā patērētāji novērojuši nelielu cenu pieaugumu Reserved, H&M, SIA „Humana Latvia”, Bershka un SIA „Artevi Riga” veikalos. Pārējās tabulā Nr.1 norādītajās kategorijās cenu pieaugumam saskaņotība starp tirdzniecības vietām netika novērota.

Lai novērtētu pakalpojumu sūdzību pamatotību un patiesumu, KP ir izvērtējusi vispārpieejamo informāciju autostāvvietu pakalpojumu kategorijā, kur tika pieprasīta arī papildu informācija no tirgus dalībniekiem. Izvērtējot situāciju autostāvvietu tirgū, KP ņēma vērā gan patērētāju sūdzības, gan plašsaziņas līdzekļos izskanējušās ziņas, ka Eiropas Komisija brīdinājusi par autostāvvietām kā vienu no riska nozarēm, kura varētu eiro aizsegā celt cenas¹. Tabulā Nr.2 atspoguļotas saņemtās patērētāju sūdzības.

¹ http://financenet.tvnet.lv/zinas/481113-vai_izmantojot_eiro_ieviesanu_autostavvieta_pacel_cenu/print

Tabula Nr.2

Patērētāju sūdzības par automašīnu stāvvietu cenām no 2013.gada oktobra līdz 2014.gada februārim

Kompānija	Pārkāpuma subjekts	Vecā cena (LVL)	Jaunā cena (LVL)	% cenu izmaiņas	Sūdzības apraksts	Cenu izmaiņas, kas konstatētas pēc pārbaudes
Autostāvvietā Nr.1	Kartes atjaunošanas maksa	6,00	7,03	17	Cena tika palielināta sākot ar 01.01.2014.	Konstatēts, ka autostāvvietas Nr.1 cenu izmaiņas bijušas uz 01.01.2014. atsevišķām pozīcijām to autostāvvietu adresēs. Ir pozīcijas, kurām cena par auto novietošanu tika samazināta un ir pozīcijas, kurām tā tika palielināta (piem., par periodu plkst.8.00-22.00 par 9-41% pieaugums.
	Min.maksa autostāvvietā	1,00	1,41	41	Cena palielināta no 01.01.2014.	
	Mēneša abonements	15,00	20	33	No 01.01.2014. abonementa cena autostāvvietai (*) diennaktij maksās 24,60 LVL (35 eur)	
	Mēneša abonements	15,00	20	33	No 01.01.2014. abonementa cena autostāvvietai (*) diennaktij maksās 24,60 LVL (35 eur)	
Autostāvvietā Nr.2	Mēneša abonements	25,00	25,3	1	Eiro noapaļošana	Cenu pieaugums skaidrojams ar EUR noapaļošanu.
Autostāvvietā Nr.3	Diennakts stāvvietā	1,00	1,5	50	Cenas pieaugums noticis līdz ar 02.01.2014.	2013.gadā: 25 LVL (35,57 EUR)/mēn, 1,5 LVL (2,13 EUR)/diennakts, 0,5 LVL (0,71 EUR)/stunda. 2014.gadā: 35 EUR/mēn., 1,5 EUR/diennakts, 0,5 EUR/stunda.
Autostāvvietā Nr.4	3h autostāvvietā	2,00	2,81	41	No 01.01.2014. cena paaugstināta, EUR 4, ja uzrādīta tiek kino biļete.	Mājas lapā konstatētas šādas cenas: 2 EUR/1h 12 EUR/24h 85 EUR/mēnesis
Autostāvvietā Nr.5	Mēneša abonements	16	16,5	3		2013.gadā 23,52 EUR/mēn., 2014.gadā 23,55 EUR/mēn.
Autostāvvietā Nr.6	Mēneša abonements	36,2	36,55	<1		2013. un 2014.gadā mēneša maksa par stāvvietu nav mainījusies, t.i., 43 EUR bez PVN par

						stāvvietu bez automātiskiem vārtiem, 49,9 EUR bez PVN stāvvietā ar automātiskiem vārtiem.																																				
Autostāvvietā Nr.7	Autostāvvietā	1	1,05	5		2013.gadā 1,00 LVL par katru stundu, no 31.01.2014. – 1,42 EUR par katru stundu. 30 EUR/mēn.																																				
Autostāvvietā Nr.8	Dažādās vietās Rīgas centrā	ND	ND			<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2013. g.</th> <th>2014. g.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>a</td> <td>1,64</td> <td>1,64</td> </tr> <tr> <td>b</td> <td>1,17</td> <td>1,17</td> </tr> <tr> <td>c</td> <td>0,94</td> <td>0,94</td> </tr> <tr> <td>d</td> <td>0,7</td> <td>0,7</td> </tr> <tr> <td>r</td> <td>3,53</td> <td>3,53</td> </tr> </tbody> </table> <p>Cenas sniegtas par autostāvvietu zonām EUR naudas vienībās par pirmo stundu (bez PVN)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2013. g.</th> <th>2014. g.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>a</td> <td>2,36</td> <td>2,36</td> </tr> <tr> <td>b</td> <td>1,88</td> <td>1,88</td> </tr> <tr> <td>c</td> <td>1,41</td> <td>1,41</td> </tr> <tr> <td>d</td> <td>0,94</td> <td>0,94</td> </tr> <tr> <td>r</td> <td>5,88</td> <td>5,88</td> </tr> </tbody> </table> <p>Cenas sniegtas otrajā tabulā par katru nākamo stundu EUR, bez PVN. Arī iedzīvotāju mēneša kartes lietošanas maksa nav mainīta 2013. un 2014.gadā.</p>		2013. g.	2014. g.	a	1,64	1,64	b	1,17	1,17	c	0,94	0,94	d	0,7	0,7	r	3,53	3,53		2013. g.	2014. g.	a	2,36	2,36	b	1,88	1,88	c	1,41	1,41	d	0,94	0,94	r	5,88	5,88
	2013. g.	2014. g.																																								
a	1,64	1,64																																								
b	1,17	1,17																																								
c	0,94	0,94																																								
d	0,7	0,7																																								
r	3,53	3,53																																								
	2013. g.	2014. g.																																								
a	2,36	2,36																																								
b	1,88	1,88																																								
c	1,41	1,41																																								
d	0,94	0,94																																								
r	5,88	5,88																																								

KP 2014. gada aprīlī pieprasīja informāciju no vairākiem autostāvvietu pārvaldniekiem Rīgā. Pēc komersantu atbilžu un publiski pieejamās informācijas izvērtēšanas KP konstatēja, ka atsevišķos gadījumos sūdzībām nav bijis pamatojuma (cena faktiski ir samazināta vai palikusi nemainīga, salīdzinot 2014.gada izcenojumus ar 2013.gada izcenojumiem). Visizteiktākās cenu izmaiņas novērotas Autostāvvietai Nr.1 piederošajām vairākām autostāvvietām Rīgas centrā, kur cena tika paaugstināta (samaksa par autostāvvietu laika periodā plkst.8.00 – 20.00, kas ir aktīvākais automašīnas novietošanas laiks Rīgas pilsētas centrā strādājošajiem). No publiski pieejamās informācijas konstatējams, ka Autostāvvietā Nr.1 apsaimnieko 46 autostāvvietas Rīgā. Vienlaicīgi atzīmējams, ka atsevišķās autostāvvietu kategorijās Autostāvvietā Nr.1 samaksu no 2014.gada janvāra ir samazinājusi, lai gan samazinājums ir bijis procentuāli mazāks nekā kategorijās, kurās samaksa tika paaugstināta. Lielāko konkurenci šajā sektorā Autostāvvietai Nr.1 veido Autostāvvietā Nr.8 ar salīdzinoši lielo automašīnu stāvvietu pārklājumu Rīgas pilsētā. Ņemot vērā minēto, nevar viennozīmīgi izdarīt secinājumus par Autostāvvietas Nr.1 atrašanos dominējošā stāvoklī un līdz ar to arī tās stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu

attiecībā uz maksas paaugstināšanu autostāvvietā noteiktās dienas stundās. Saskaņā ar KP uzraudzības galveno mērķi eiro ieviešanas sakarā apsekotajā laika posmā autostāvvietu tirgū Rīgā saskaņotas darbības starp konkurentiem netika novērotas.

2. Cenu monitorings mazumtirdzniecības veikalos

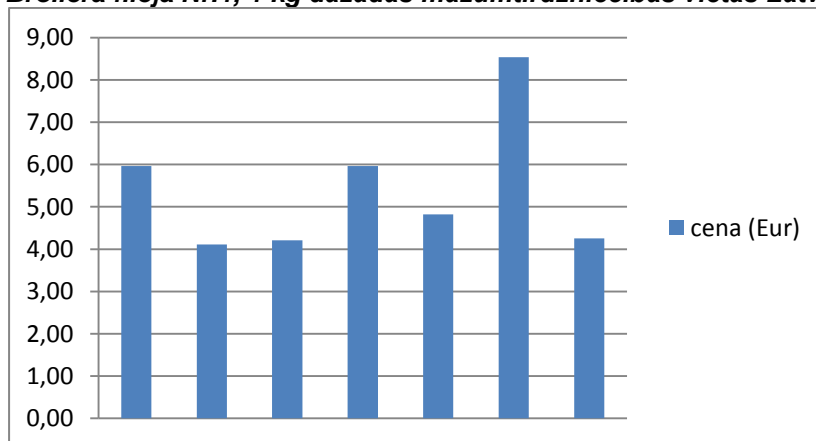
KP no PTAC ik mēnesi saņēma informāciju par preču gala cenām, ko PTAC ieguva, apsekojot mazumtirdzniecības veikalus. KP izvērtēja cenu izmaiņas, lai identificētu, vai starp tirgus dalībniekiem nepastāv saskaņotu darbību pazīmes, t.sk., ja cenu pieaugums bija novērojams vairāku konkurējošu tirgus dalībnieku darbībās. KP apsekojamo preču sarakstā ietilpa 18 iepriekš izvēlētas gan pārtikas, gan nepārtikas preces.

Par atsevišķām precēm KP veica padziļinātu informācijas iegūšanu un izvērtēšanu. Zemāk attēlos sniegtas dažādu preču cenas EUR (ar PVN) laika periodā no 2013.gada oktobra līdz 2014.gada aprīlim. Salīdzinājums veikts par cenām konkurentu precēm: broilera fileja, klasiskais kečups un milti.

Attēlā Nr. 1 un attēlā Nr. 2 atspoguļotas divu ražotāju broilera fileju cenas analizētajā periodā dažādās mazumtirdzniecības vietās.

Attēls Nr.1

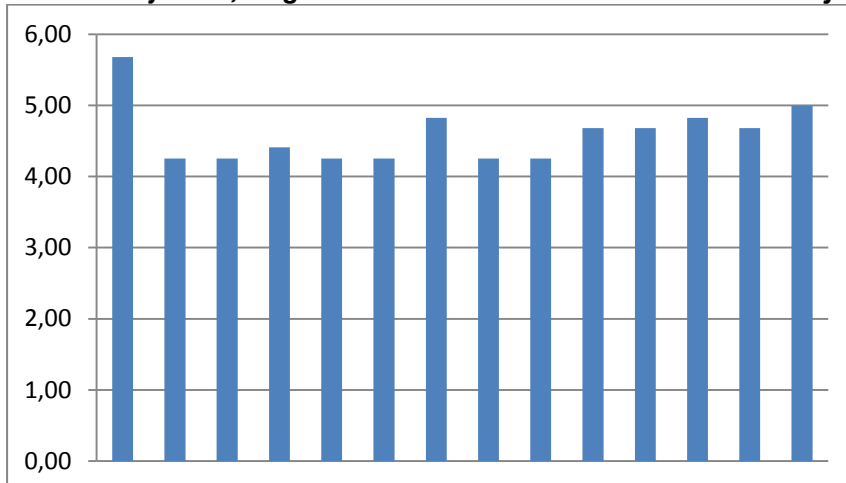
Broilera fileja Nr.1, 1 kg dažādās mazumtirdzniecības vietās Latvijā

Cenas 2013.gadā laika periodā no oktobra līdz 2014.gada aprīlim attēlā Nr.1 un turpmākajos šī ziņojuma attēlos šajā sadaļā vienai un tai pašai mazumtirdzniecības vietai tiek atspoguļotas no to vienīgajiem apmeklējumiem. Katrā no apsekotajām vietām preces cena konstatēta atšķirīga un netiek novērotas kopīgas iezīmes.

Attēls Nr.2

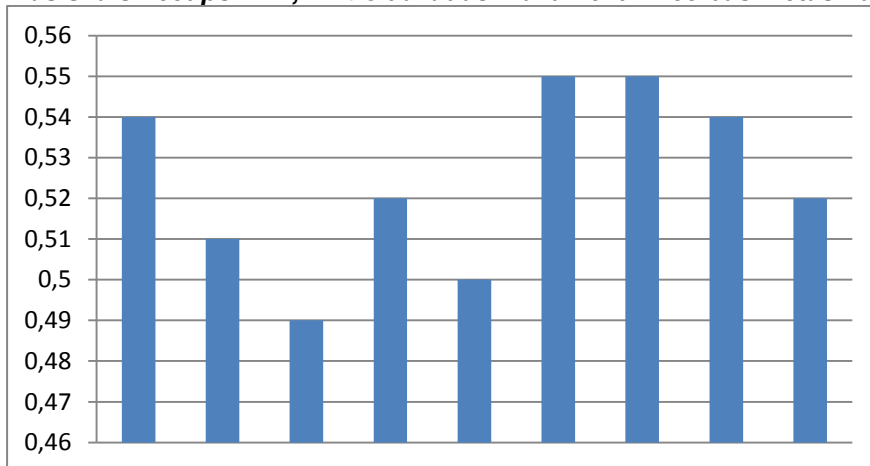
Broilera fileja Nr.2, 1 kg dažādās mazumtirdzniecības vietās Latvijā

Konstatējams, ka mazumtirgotājam, kuru veikali atrodas gan Rīgā, gan Carnikavā, gan Salaspilī, cena par 1kg broilera fileju Nr.2 ir pieaugusi laika periodā no 2013.gada novembra līdz 2014.gada aprīlim. Visos pārējos gadījumos novērota nemainīga gala cena precei robežās starp 4,00 un 5,00 EUR par kilogramu. Vērtējot divu ražotāju salīdzināmas preces – broilera fileju Nr.1 un broilera fileju Nr.2 –, konstatējams, ka vidēji mazumtirdzniecības cena bijusi augstāka broilera filejas Nr.1 ražotājam, kas varētu tikt skaidrots ar patērētāju lojalitāti konkrētam zīmolam. Vērtējot abu ražotāju preču cenu svārstības aplūkotajā laika periodā, netiek konstatēti vienlaicīgi cenu kāpumi.

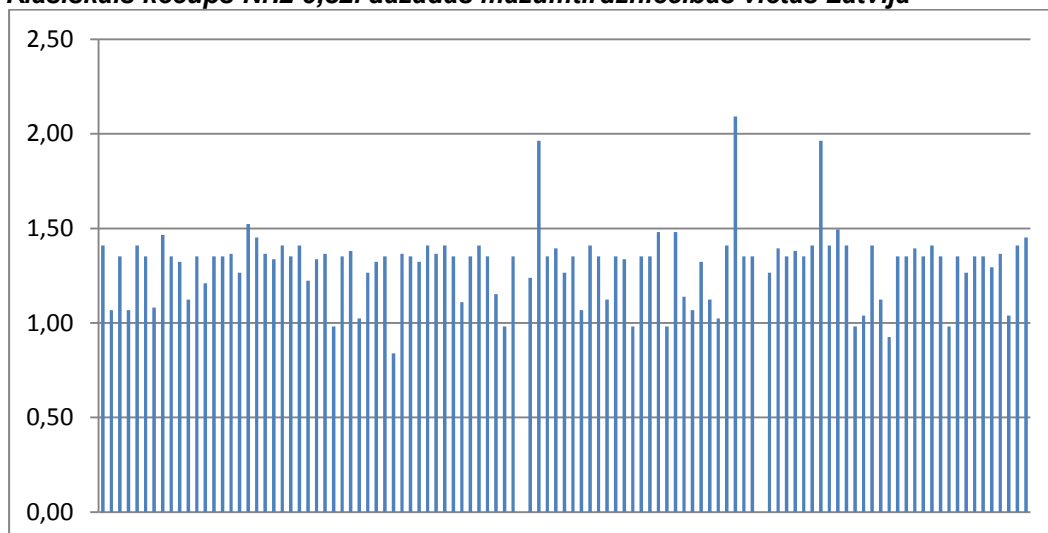
Attēls Nr.3

Klasiskais kečups Nr.1, 1 litrs dažādās mazumtirdzniecības vietās Latvijā

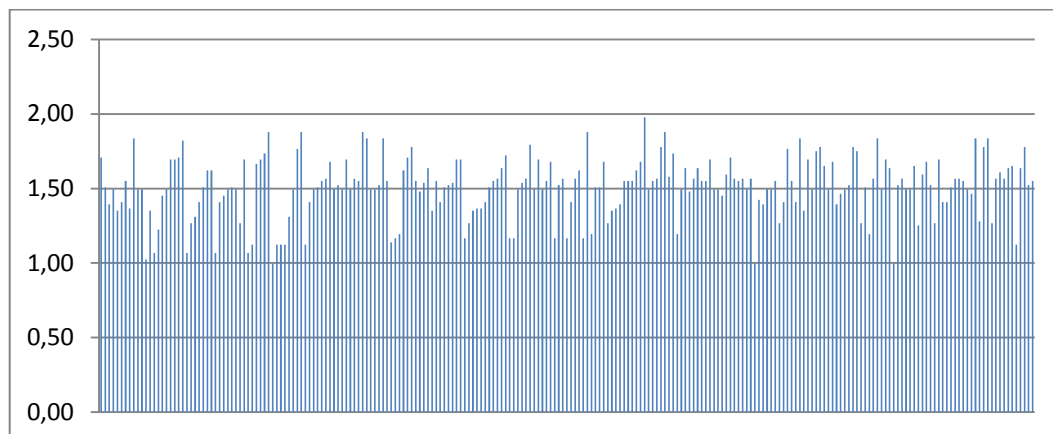

Apsekojot klasiskā kečupa cenas, novērots, ka tās ir atšķirīgas. Rīgā tās ir augstākas nekā pārējās pilsētās (Krāslava, Viļaka, Ezernieki, Mārupe) un netiek izslēgts, ka komersanta cenu noteikšanas stratēģija ir atkarīga no tā tirdzniecības vietas atrašanās.

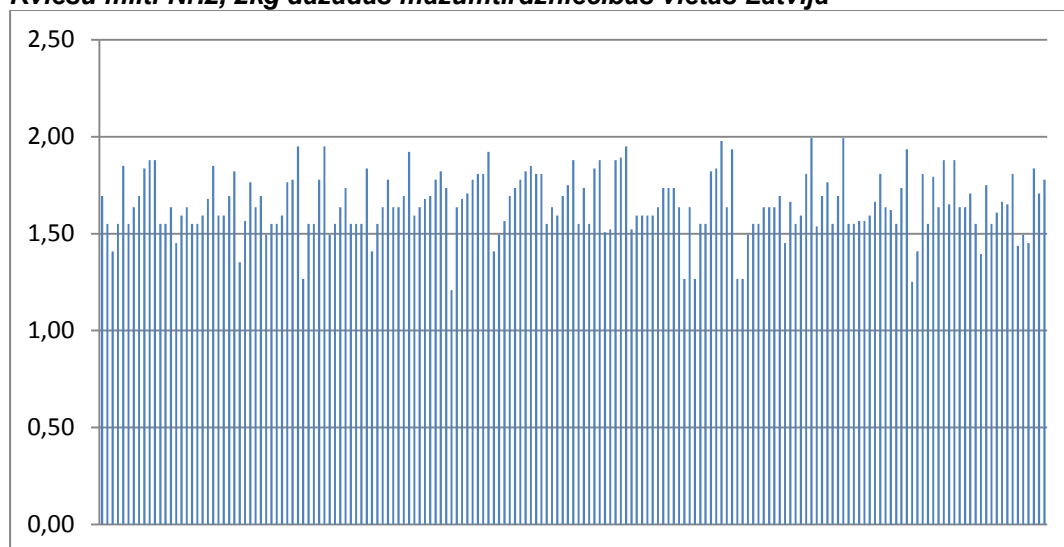
Attēls Nr.4**Klasiskais kečups Nr.2 0,32l dažādās mazumtirdzniecības vietās Latvijā**

Klasiskā kečupa Nr.2 vidējā cena novērotajā laika periodā ir bijusi 1,25 EUR un nav paaugstinājusies. Augstākā cena precei bijusi vienā no lielākajiem mazumtirdzniecības tīkliem Latvijā. Klasiskais kečups Nr.2 patērētājiem pieejams 109 tirdzniecības vietās apsekotajā laika periodā, kas norāda uz šī zīmola vērtību un atpazīstamību, jo tirdzniecības vietas šo konkrēto preci ir iekļāvušas veikala pamata sortimentā. Starp abu salīdzināmo preču cenu izmaiņām mazumtirdzniecības vietās saskaņotas darbības apsekotajā laika periodā netiek novērotas.

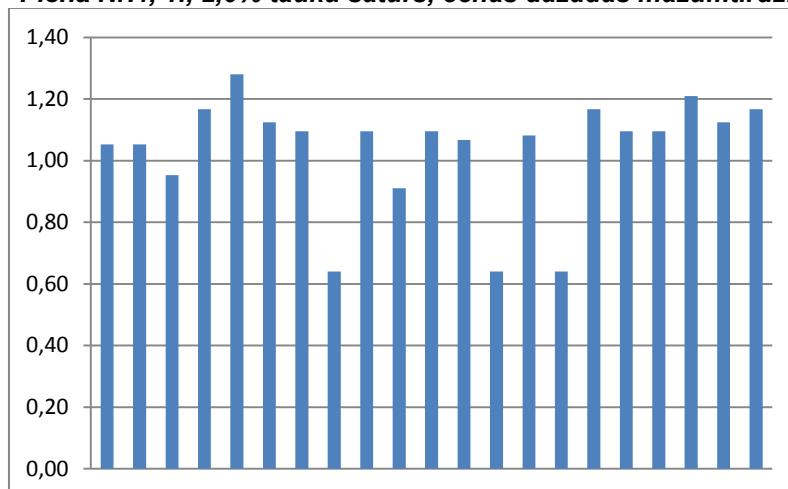
Attēls Nr.5**Kviešu milti Nr.1, 2kg dažādās mazumtirdzniecības vietās Latvijā**

Kviešu miltu Nr.1 cenas apsekotajā laika periodā bijušas no 1,00 EUR līdz 1,98 EUR. Šīs preces mazumtirdzniecības cenām netiek novērotas atšķirīgas tendences atkarībā no tirdzniecības vietas atrašanās pilsētās.

Salīdzinot divas konkurējošās preces (Attēls Nr.5 un Nr.6), konstatējams, ka kviešu milti Nr.1 ir lētāki, proti, ar vidējo cenu 1,50 EUR/2kg, savukārt kviešu milti Nr.2 vidējā cena bijusi apmēram 1,60 EUR/2 kg ar nemainīgu tendenci. Tāpat kā kviešu miltu Nr.1 gadījumā, arī kviešu miltu Nr.2 cenām nav novērotas izteiktas atšķirības atkarībā no tirdzniecības vietas atrašanās. Atsevišķos lielo mazumtirdzniecības tīklu veikalos mazumtirdzniecības cenas precēm novērotas augstākas nekā mazajās tirdzniecības vietās.

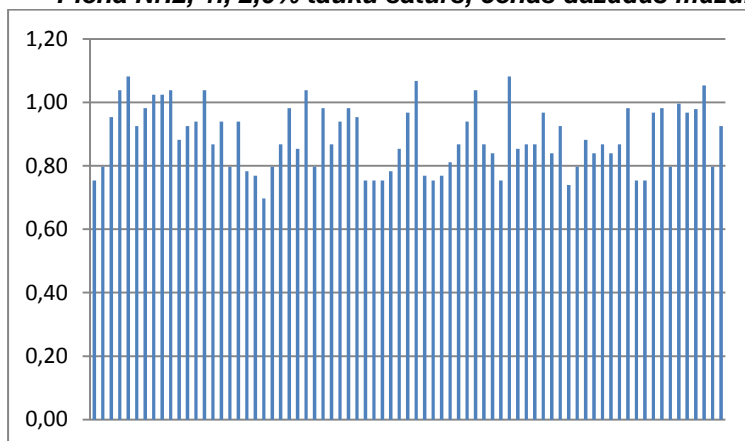
Attēls Nr.6**Kviešu milti Nr.2, 2kg dažādās mazumtirdzniecības vietās Latvijā**

KP salīdzināja divu piena veidu (2,0%, 1l iepakojumā) cenu svārstības dažādās tirdzniecības vietās. Pienam Nr.1 vidējā mazumtirdzniecības cena apsekotajā laika periodā ir nedaudz palielinājusies. Turpretī piena Nr.2 cenai apsekotajā laika periodā novērots neliels kritums. Tajā pašā laikā KP norāda, ka attēlā Nr.7 un attēlā Nr.8 atspoguļotas piena cenas dažādās mazumtirdzniecības vietās atšķirīgos datumos augstākminētajā laika periodā, tāpēc netiek izslēgts, ka piem., mazumtirdzniecības cena vienā un tajā pašā tirdzniecības vietā 2013.gada decembrī un 2014.gada aprīlī bijusi vienāda.

Attēls Nr.7**Piena Nr.1, 1l, 2,0% tauku saturs, cenas dažādās mazumtirdzniecības vietās Latvijā**

Attēls Nr.8

Piena Nr.2, 1l, 2,0% tauku saturs, cenas dažādās mazumtirdzniecības vietās Latvijā

Salīdzinot pārtikas preču mazumtirdzniecības gala cenas un to izmaiņas, KP guva apliecinājumu jau iepriekšējās tirgus izpētēs iegūtajiem secinājumiem, tai skaitā, tam, ka preču cenas veidojas no vairāku izmaksu kopuma, sākot no preces ražošanas pašizmaksas un beidzot ar mazumtirgotāja izmaksām tirgošanas posmā visā preces vērtības radīšanas ķēdē. Katrā no šiem ķēdes posmiem (ražošana, pārstrāde, vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība) cenas mainās dažādu faktoru ietekmē, turklāt neatkarīgi no eiro ieviešanas procesa.

Secinājumi par mazumtirdzniecības preču cenu monitoringa datiem:

- Mazumtirdzniecības gala cenām kopumā netiek novērotas kopīgas sakarības starp cenu izmaiņām atkarībā no pilsētas, kurā atrodas tirdzniecības vieta. Līdz ar to secināms, ka mazumtirgotāji sava mazumtirdzniecības tīkla ietvaros piemēro līdzīgu cenu stratēģiju.
- Nevar izdarīt viennozīmīgu secinājumu, ka preces cena lielajos mazumtirdzniecības tīklos būtu zemāka nekā citās, mazajās tirdzniecības vietās.
- Atsevišķām precēm gala cena mazajos mazumtirdzniecības veikalos ir zemāka nekā lielajos mazumtirdzniecības tīklos, neskatoties uz to, ka mazajiem mazumtirdzniecības veikalos iepirktais produkcijas apjoms ir mazāks nekā lielajiem mazumtirdzniecības tīkliem un līdz ar to arī augstāka iepirkuma cena.
- Salīdzinot preču cenu izmaiņas mazumtirdzniecības vietās, saskaņotas darbības apsektajā laika periodā nav novērotas.

3. Ekonomikas ministrijas cenu monitoringa datu analīze

Sākot no 2013.gada augusta, KP apsekoja cenas EM preču monitoringā² (kopā veikts apsekojums par ~ 20 dažādām precēm), zemāk tiek sniegti secinājumi par visu preču analīzi:

1. Lielākajai daļai pakalpojumu un preču (skaistumkopšanas preces, graudu produkti, piena produkti, taksometra pakalpojumi u.c.) apsekotajā laika periodā cenas ir svārstījušās abos virzienos. Novērots, ka mazumtirgotājiem ir tendence mainīt gala cenas precēm, pamatojoties uz iepirkumu cenu izmaiņām. Konstatēts, ka daļai no apsekotiem gadījumiem mazumtirgotājs gala cenu nosaka procentuāli augstāku nekā mainījusies iepirkuma cena. Gadījumos, kad tiek ievērota procentuālā cenu izmaiņu pārvešana palielinājuma virzienā, mazumtirgotājs no šādām cenu izmaiņām nereti naudas izteiksmē iegūst vairāk.
2. Konstatēts, ka atsevišķos gadījumos mazumtirgotāji savos veikalos gala cenas produkcijai ir samazinājuši, lai arī regulārās iepirkumu cenas bijušas nemainīgas (griķi, rīsi).
3. Salīdzinot 2013.gada janvāri/februāri un 2014.gada maiju, mazumtirdzniecības cena lielākajai daļai apsekoto preču ir samazināta (piem., Kafija Merild, Balticovo olas) vai palikusi tajā pašā līmenī (>90% gadījumu). Tajā pašā laikā pienam, kas ir ātras aprites prece, vidēji cena apsekotajā laika periodā ir pieaugusi par ~ 4%.
4. Cenu izmaiņas novērotas dažādām precēm un pakalpojumiem vairākās mazumtirdzniecības vietās ar atšķirīgu tendenci atkarībā no mazumtirdzniecības veikala atrašanās vietas.
5. Lai arī atsevišķos gadījumos mazumtirdzniecības cenas dažādos mazumtirdzniecības tīklos paaugstinātas noteiktā laika periodā, pēc dziļākas izpētes KP konstatēja, ka cenu pieaugums ir pamatojams ar iepirkumu cenas izmaiņām no piegādātāja puses.
6. Atsevišķām precēm plaukta cena ir nemainīgi vienāda dažādos mazumtirdzniecības veikalos. Lai noskaidrotu mazumtirdzniecības cenu veidošanos šīm precēm atkarībā no vairumtirdzniecības cenu svārstībām, KP veic padziļinātu izpēti ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības tirgus uzraudzībā, par kuras rezultātiem tiks paziņots pēc tās noslēgšanās.

Apsekojot EM cenu monitoringa rezultātus, kas no 2013.gada oktobra tika veikti četras reizes mēnesī, un analizējot preču/pakalpojumu cenu izmaiņas, konstatējams, ka vidēji 95% gadījumos apsekoto preču cenas netika mainītas, vidēji 2,5% gadījumu cenas tika paaugstinātas, bet 2,5% gadījumu cenas samazinājās.

EM veiktajā cenu monitoringā nav konstatēts nepamatots, vienlaicīgs cenu sadārdzinājums starp konkurentiem monitorēto preču/pakalpojumu segmentos.

---

² <http://em.gov.lv/em/2nd/?cat=30844>

4. Plašsaziņas līdzekļos izskanējušas informācijas un individuālo sūdzību pārbaude

4.1. Vietu iznomāšana preču mazumtirdzniecībai tirgos

KP iestādes interneta vietnē www.kp.gov.lv 2014.gada janvārī saņēma sūdzību par RPAS „Rīgas Centrāltirgus” darbībām, proti, ka RPAS „Rīgas Centrāltirgus” ir palielinājusi tirdzniecības vietas cenu Zemnieku nakts tirgū par 50% (no 5 LVL uz 7,50 LVL), klientiem nepamatojot cenu kāpumu.

KP padziļināti analizēja RPAS „Rīgas Centrāltirgus” aktivitātes attiecībā uz vietu iznomāšanu preču mazumtirdzniecības tirgos, jo tā ietekme attiecībā uz individuālo tirgotāju, kurš vēlas savu saražoto produkciju nogādāt patērētājam un iznomāt tirgus vietu no RPAS „Rīgas Centrāltirgus”, ir būtiska un nav izslēgts šīs komercsabiedrības dominējošais stāvoklis konkrētajā tirgū. Tādējādi nomas maksas palielinājums bez ekonomiska pamatojuma varētu būtiski negatīvi ietekmēt patērētāju.

Saskaņā ar RPAS „Rīgas Centrāltirgus” gada pārskatu par 2012.gadu sabiedrība veic komercdarbību nekustamā īpašuma apsaimniekošanas jomā un tirgus darbības nodrošināšanas jomā.

Tabula Nr.3

RPAS „Rīgas Centrāltirgus” raksturojošie rādītāji

Galvenās pamatdarbības virzieni	NACE 478 - mazumtirdzniecība stendos un tirgos NACE 47.89 – citu preču mazumtirdzniecība stendos un tirgos; NACE 68.20 – sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana;
RPAS „Rīgas Centrāltirgus” apgrozījums 2012.gadā	4,88 milj LVL (6,94 milj. EUR)
Kopējais Latvijas apgrozījums 2012.gadā NACE 47.89 tirgū	12,1 milj LVL (17,22 milj EUR)
RPAS „Rīgas Centrāltirgus” tirgus daļa 2012.gadā NACE 47.89 tirgū	~40%
Kopējais Latvijas apgrozījums 2012.gadā NACE 478 tirgū	46,98 milj. LVL
RPAS „Rīgas Centrāltirgus” tirgus daļa 2012.gadā NACE 478 tirgū	~10%
Kopējais Latvijas apgrozījums 2012.gadā NACE 68.20 tirgū	506,34 milj. LVL (720,46 milj.EUR)
RPAS „Rīgas Centrāltirgus” tirgus daļa 2012.gadā NACE 68.20 tirgū	~ 1%

RPAS „Rīgas Centrāltirgus” 2012.gada apgrozījumu veido sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana, kur attiecīgi RPAS „Rīgas Centrāltirgus” tirgus daļa Latvijas kopējā tirgū ir <5%. RPAS „Rīgas Centrāltirgus” pārvaldījumā ir Centrāltirgus, Vidzemes tirgus, Āgenskalna tirgus un Rūpniecības preču tirgus teritorijas, tur esošās ēkas un būves. RPAS „Rīgas Centrāltirgus” vislielākos ieņēmumus gūst tieši no Centrāltirgus saimnieciskās darbības, kas veido ~ 90% (2012.gadā) no kopējās komercsabiedrības apgrozījuma.

Pēc apstākļu noskaidrošanas, KP vērtējot RPAS „Rīgas Centrāltirgus” tirdzniecības platību cenu izmaiņas, konstatējams, ka cenu izmaiņas nav bijušas būtiskas un sūdzībā izskanējušam nav atrasts faktiskais apstiprinājums. Izvērtējot pieejamo informāciju Rīgas Centrāltirgus mājas lapā, konstatējams, ka šajā saitē http://www.rct.lv/lv/wp-content/uploads/saturs/tirgotajiem/cenradis/Centraltirgus_cenradis_2014.pdf ir ievietoti jaunākie cenrāži tirdzniecības vietu nomai 2014.gadam, ar kuriem patērētājiem ir iespēja iepazīties.

2012. gada ieņēmumos no teritorijas nomas iekļauti ieņēmumi no Centrāltirgus atklātās teritorijas LVL 1 017 785, slēgtās teritorijas LVL 174 337, zemnieku tirgus LVL 113 432. Ieņēmumi no pamatdarbības 2012. gadā, salīdzinot ar 2011. gadu, palielinājušies par LVL 343 418 jeb 7,6 %. RPAS „Rīgas Centrāltirgus” konkurenti Rīgas teritorijā ir mikrorajonos (apkaimēs) esošie pastāvīgie tirdziņi, piem., Dammes tirgus, Lubānas tirgus, Čiekurkalna tirgus, Bolderājas tirgus, Purvciema tirgus utt. Jāņem vērā, ka, vērtējot konkrēto tirgu Rīgas teritorijā kopumā, Zemnieku nakts tirgus, kur zemnieki un vairumtirgotāji tirgo lauku produkciju, , koncepts ir unikāls un tam konkurentu nav.

4.2. Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana

KP 09.10.2013. saņēma ziņojumu no patērētāja: „Visi apdrošinātāji vienlaicīgi ir pacēlušī sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas (turpmāk tekstā - OCTA) cenas par 30%. Tas noteikti ir kartelis, kas notiek uz eiro ieviešanas rēķina, lai arī tika solīts necelt cenas.”

Cenu monitoringa laikā tika salīdzinātas OCTA polišu cenas iepriekšējos periodos ar tagadējo periodu šādām kompānijām: AAS „Baltijas apdrošināšanas nams”, AAS "Gjensidige Baltic", ERGO Insurance SE Latvijas filiāle, AAS „Baltikums”, If P&C Insurance AS Latvijas filiāle.

Nozares sniegtā (publiskotā) informācija

No plašsaziņas līdzekļos pieejamās informācijas konstatēts, ka 2013.gada pirmajā pusgadā sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku OCTA apdrošinātājiem nesusi vairāk nekā 2 milj. latu lielus zaudējumus, kurus radījusi izmaksāto atlīdzību neto summa, kas pieaugusi par 23,5%, tajā pašā laikā ienākumi no OCTA polisēm pieauguši tikai par 6%³.

2012.gadā kopējā apdrošināšanas tirgū tika novērota lēna tirgus izaugsme (4,5%). 2012.gadā – teju 9 gadus pēc kārtas – OCTA tirgus strādā ar zaudējumiem. To iemesls vēl joprojām ir polišu cena, kas jau pirms četriem gadiem piedzīvoja būtisku kritumu un, neskatoties uz atlīdzību izmaksu pieaugumu, joprojām nav atgriezies

³ <http://www.delfi.lv/bizness/archive/print.php?id=43536917>

sākotnējā līmenī.⁴ No Latvijas apdrošinātāju asociācijas mājas lapā publicētās informācijas konstatējams, ka kopējais apdrošināšanas tirgus vērtējams ar attīstības tendenci, proti, 2013.gada 2.ceturksnī parakstīto prēmiju apmērs ir pieaudzis par 7% un izmaksāto atlīdzību apmērs ir pieaudzis par 22%, salīdzinot ar 2012.gada 2.ceturksni. OCTA apdrošināšanas īpatsvars kopējā apdrošināšanas tirgū 2013.gada 1.pusgadā veidoja 15%.⁵

Izvērtējot plašsaziņas līdzekļos izskanējušo informāciju par OCTA cenu celšanos vairākām apdrošināšanas kompānijām, KP konstatēja, ka vairāku privātpersonu īpašumā esošo vieglo automašīnu apdrošināšanas cenas atsevišķām kompānijām ir samazinājušās, nevis paaugstinājušās. Šobrīd OCTA polises iespējams iegādāties dažādos veidos: pie apdrošinātāja birojā, internetā – apdrošinātāja mājas lapā, brokera interneta portālā vai pie brokera klātienē.

OCTA apdrošināšanu polišu cenu salīdzinājums starp apdrošināšanas kompānijām tika veikts sešām dažādu īpašnieku automašīnām ar atšķirīgu riska (*Bonus malus*) pakāpi, automašīnas izdošanas gadu un braukšanas stāžu apdrošināšanas ņēmējiem. Apkopojums veikts kopumā 10 apdrošināšanas kompānijām. Cenu salīdzināšanai izmantots salidzini.lv kalkulators un katras apdrošināšanas kompānijas mājas lapā esošais kalkulators. Atsevišķām kompānijām (AAS "Gjensidige Baltic", AAS „Baltijas apdrošināšanas nams”) atšķiras salidzini.lv mājas lapā esošās no pašu apdrošināšanas kompāniju mājas lapā esošās cenas. Piemēram, divām no tām mājas lapas kalkulatorā cenas norādītas par 10-11% augstākas nekā salidzini.lv kalkulatorā. Bet vienas apdrošināšanas kompānijas mājas lapā cenas ir par 5% zemākas nekā salidzini.lv kalkulatorā. OCTA apdrošināšanas polišu salīdzinājums ar iepriekšējo periodu cenām tika apkopots četriem dažādiem transportlīdzekļiem.

Kaut arī OCTA apdrošināšanas nozarē ir liels konkurentu skaits, kopumā vērtējot, nozare ir pietiekoši caurspīdīga. Internetā pieejama informācija, ar kuru iespējams salīdzināt individuālos cenu piedāvājumus starp praktiski visām kompānijām, konkurentiem ir pieejama vispārējā nozares statistika, kas ļauj sekot tirgus izmaiņām, līdz ar to jauniem tirgus dalībniekiem, pirms ienākt tirgū, ir priekšrocība tirgus izvērtēšanai attiecībā pret citām nozarēm, ko arī apliecina pēdējā laikā nozarē esošo tirgus dalībnieku nemainīgums ar atsevišķiem izņēmumiem.

Secināms, ka individuālu transporta līdzekļu cenu monitoringa veikšana var uzrādīt paralēlu darbību riskus, tajā pašā laikā jāņem vērā, ka OCTA polišu vērtības cenas katram autotransportam veidojas atšķirīgi, pamatojoties uz vairākiem aspektiem, un tās aprēķinā tiek ņemti vērā vairāki faktori (apdrošinātāja BM klase, automašīnas izdošanas gads utt.), kurus nav iespējams adekvāti izvērtēt, nezinot katras apdrošināšanas kompānijas aprēķinos izmantoto formulu.

No veiktā apkopojuma nav iespējams konstatēt vienlaicīgu cenu sadārdzinājumu dažādu apdrošināšanas kompāniju piedāvātajām OCTA polisēm. Individuālie cenu palielinājumi konstatēti no 1 līdz 60%.

4.3. Daudzdzīvokļu namu apsaimniekošana

KP eiro ieviešanas uzraudzības kontekstā ir konstatējusi, ka pašvaldības SIA „Rīgas namu pārvaldnieks” (turpmāk tekstā – RNP), sākot ar 2014.gada janvāri, rēķinos atspoguļojot norēķinus EUR valūtā, ir paaugstinājusi apsaimniekošanas maksu par

⁴ Apdrošināšanas tirgū vērojamā izaugsme saglabāsies arī nākamgad -

<http://www.balta.lv/lv/apdrosinasanas-tirgu-verojama-izaugsme-saglabasies-ari-nakamgad>

⁵ LAA mājas lapā publicētā informācija - http://www.laa.lv/Uploads/Apdr_veidi_2cet2013_tiesha.pdf

vienu m².⁶ Zemāk norādītajā tabulā Nr.4 tiek piedāvāts pārskats par dažādiem dzīvokļiem Rīgā.

Tabula Nr.4

RNP noteiktā dzīvokļu apsaimniekošanas maksa 2013.gada decembrī un 2014.gada janvārī.

N.p.k.	Dzīvokļa atrašanās (iela nosaukums)	RNP iecirknis	RNP nodaļa	Piemērotā apsaimniekošanas maksa 2013.gada decembrī par 1m ² (EUR)	Piemērotā apsaimniekošanas maksa 2014.gada janvārī par 1m ² (EUR)	Pieaugums (%)
1.	Melsila iela	Kurzeme	Zunda	(*)	(*)	17%
2.	Hospitāļu iela	Centrs	Valdemārs	(*)	(*)	15%
3.	Brīvības iela	Centrs	Valdemārs	(*)	(*)	12%
4.	Pērnavas iela	Centrs	Avots	(*)	(*)	3%
5.	Lugažu iela	Centrs	Viestur-dārzs	(*)	(*)	12%
6.	Grīvas iela	Kurzeme	Spilva	(*)	(*)	18%
7.	Auru iela	Kurzeme	Imanta	(*)	(*)	18,5%
8.	Anniņmuižas bulvāris	Kurzeme	Imanta	(*)	(*)	32%
9.	Strautu iela	Pļavnieki	-	(*)	(*)	32,5%
10.	Brīvības gatve	Jugla	-	(*)	(*)	14%

No sniegtā pārskata tabulā Nr.4 redzams, ka RNP ir paaugstinājusi apsaimniekošanas maksu, sākot ar 2014.gada janvāri. Konstatēts, ka apsaimniekošanas maksa nav palielināta saistībā ar plānoto remontdarbu izmaksām, jo ikmēneša rēķinā tiek atsevišķi nodalīta sadaļa par plānotiem remontdarbiem nākamajam periodam.

Izvērtējot RNP apsaimniekošanas maksas izmaiņas pēdējo divu gadu laikā, no KP rīcībā esošiem aprēķiniem konstatējams, ka apsaimniekošanas maksa tika palielināta arī 2013.gada janvārī, salīdzinot ar 2012.gada decembri – < 5%.

Saskaņā ar PTAC sniegto informāciju katru gadu tiek mainīta dzīvojamās mājas apsaimniekošanas maksa (tas notiek vienu reizi gadā, un patērētājam tiek par to paziņots oktobra/novembra mēnesī), turklāt 2014.gadā tā ir mainījies arī tāpēc, ka vairākas pozīcijas, piemēram, lifta uzturēšana un siltumtīkla uzturēšana, tagad ir jāiekļauj apsaimniekošanas maksā.

PSIA „Rīgas namu pārvaldnieks” ietekme tirgū

RNP tika izveidota 2010.gadā, apvienojot 15 pašvaldību namu pārvaldes. Tās kapitāla daļu turētāja ir Rīgas pašvaldība, kapitāla daļu turētāja pārstāvis - Rīgas domes priekšsēdētājs.

RNP 2014.gadā apsaimnieko ap 4300 dzīvojamās mājas ar kopējo apsaimniekojamo platību virs astoņiem miljoniem kvadrātmētru.⁷

⁶ Lai gan rēķinos vairākas pozīcijas tiek aprēķinātas par iepriekšējo periodu, apsaimniekošanas maksa tiek aprēķināta par kārtējo apmaksas mēnesi, proti, ja rēķins izrakstīts decembrī, tad arī apsaimniekošanas maksa tiek aprēķināta par decembra mēnesi.

⁷ RNP oficiālā mājas lapa - <http://www.rnpvaldnieks.lv/index.php/par-mums>

Saskaņā ar KP iepriekš veikto tirgus uzraudzību konkrētais tirgus tika definēts kā dzīvojamo māju pārvaldīšanas/apsaimniekošanas pakalpojumu tirgus lielās Latvijas pilsētās (katrā pilsētā savs tirgus) – Rīga, Jūrmala, Liepāja, Ventspils, Jelgava, Valmiera, Rēzekne, Daugavpils, Jēkabpils. Vērtējot konkrēti Rīgu un no Rīgas pašvaldības⁸ iegūto informāciju, konstatējams, ka 2009.gadā RNP apsaimniekoja ~15% no Rīgā esošo dzīvojamo māju skaita, savukārt, vērtējot kopējo dzīvojamo māju platību Rīgā (m²), RNP apsaimniekoja ~32%. AS „Rīgas siltums” savā vēstulē⁹ norādījusi, ka Rīgas pašvaldībai piederošu namu apsaimniekotāju komercsabiedrību apsaimniekošanā atrodas 60% no visām dzīvojamām mājām Rīgā pēc apgrozījuma, bet 40% apsaimnieko Dzīvokļu īpašnieku kooperatīvo sabiedrību (DzĪKS), dzīvokļu īpašnieku biedrību (DzĪB), SIA un AS pārvaldnieki.

No publiski pieejamās informācijas portālā www.firmas.lv konstatējams, ka RNP apgrozījums 2011.gadā bija 45 243 343 LVL, 2012.gadā – 41 494 345 LVL, ar vidējo rentabilitāti abos gados 1%. Saskaņā ar RNP mājas lapā norādīto informāciju tās apsaimniekoto māju skaits 2014.gadā, salīdzinot ar 2009.gadu, ir samazinājies par ~8%. Saskaņā ar www.1188.lv pieejamo informāciju 2014.gadā Rīgā ir reģistrētas 425 komercsabiedrības, Jūrmalā – 15, Liepājā – 19, Daugavpilī – 15, Jelgavā – 12, Valmierā – 11, Ventspilī – 11, Rēzeknē – 7, kurām kā galvenais komercdarbības virziens norādīta nekustamo īpašumu apsaimniekošana.

Ņemot vērā RNP apsaimniekoto māju skaita samazinājumu pēdējo gadu laikā, tiek pieļauts, ka samazinās arī tā ietekme tirgū. Kā viens no būtiskajiem faktoriem jebkura namu apsaimniekotāja, tostarp RNP, ietekmei tirgū ir arī patērētāju – dzīvokļu īpašnieku – iespēja pāriet no viena namu apsaimniekotāja pie cita.

4.4. Komercbanku pakalpojumi

2013.gada augustā KP telefoniski saņēma neoficiālu informāciju par vairāku komercbanku pakalpojumu maksas vienlaicīgu paaugstināšanu.

Uzraudzības ietvaros KP apsekoja lielākās Latvijas komercbankas un izsūtīja tām informācijas pieprasījumus, ietverot jautājumus attiecībā uz to pakalpojumu cenu izmaiņām 2013.gadā. No saņemtajām atbildēm tika konstatēts, ka cenu palielināšanās balstīta uz vispārējo tirgus situāciju un tirgus tendencēm, kas tirgu ietekmējusi pēdējā laikā (attālināto pakalpojumu popularitātes pieaugums, internetbankas un SMS bankas izmantošanas pakalpojumu skaita pieaugums). Vienlaicīgi konstatējams, ka samazinātā komisijas maksa atsevišķiem elektronisko norēķinu veidiem, kā arī paaugstinātas komisijas maksas filiālēs veiktiem pārskaitījumiem, skaidrās naudas iemaksām un izmaksām skaidrojamas ar bankas elektronisko norēķinu termināļu un skaidrās naudas iemaksas bankomātu tīklu paplašināšanu.

Apkopojot un izanalizējot sešu komercbanku (AS „Swedbank”, AS „Citadele banka”, AS „DnB banka”, Nordea bank Finland PLC Latvijas filiāle, AS „SEB banka”, AS „ABLV Bank”) sniegto informāciju par veiktajām cenu izmaiņām, tika konstatēts:

- 1) Lielākā daļa no veiktajām cenu izmaiņām saistītas ar komercbanku vēlmi pakāpeniski attālināties no norēķiniem filiālēs un pāriet uz elektroniskiem norēķiniem (līdz ar to izmaiņas ir skārušas tādas sadaļas kā „iemaksa kontā”, „skaidras naudas maksājumi”, „pārskaitījums uz citu banku”, „norēķinu kontu atvēršana”);

⁸ 16.06.2010. vēstule Nr.DMV-10-2332-nd

⁹ 26.05.2010. vēstule Nr.3-1/2291

- 2) attiecībā uz sadaļu „Iemaksa kontā” privātpersonām, ir novērots komisijas maksas pieaugums atsevišķām komercbankām, kas skaidrojams ar pašizmaksas pieaugumu. Arī sadaļā „maksājumi un pārskaitījumi” privātpersonām novērots cenu pieaugums. Veicot tirgus monitoringu šajās maksājumu sadaļās, netika novērots vienlaicīgs pakalpojumu maksas sadārdzinājums starp konkurentiem;
- 3) Konta atvēršana fiziskām personām rezidentiem ir lētāka nekā nerezidentiem, tajā pašā laikā konta atvēršana juridiskām personām rezidentiem ir dārgāka nekā nerezidentu juridiskām personām;

Attiecībā uz maksājumu karšu gada komisijas maksu izmaiņām, divas no sešām apsekotajām komercbankām šo komisijas maksu ir palielinājušas, taču arī šajā pakalpojumu veidā saskaņotas darbības starp abām komercbankām netiek novērotas un skaidrojamas ar bankas iekšējo izmaksu palielināšanos.

KP tikšanās laikā ar Latvijas komercbanku asociāciju noskaidroja, ka vispārējā tendence pārejai uz elektroniskiem norēķiniem, pēc iespējas samazinot norēķinus filiālēs, pārņemta no Ziemeļeiropas. Asociācija norādīja, ka komercbankām salīdzinoši lielas izmaksas veido tieši filiāļu uzturēšana. Informācija, kas pieejama asociācijas mājas lapā, ļauj konstatēt, ka filiāļu skaits (jaunākā 2014.gada aprīlī pieejamā informācija sniegta par 2013.gada 4.cet.) bankām ir palicis nemainīgs vai arī samazinājies. Ieskats sniegts tabulā Nr.5.

Tabula Nr.5
Komercbanku filiāļu skaits 2012. un 2013.gadā

Komercbankas nosaukums	2012.gada IV cet.	2013.gada II cet.	2013.gada IV cet.
AS „Citadele banka”	44	42	38
AS „DnB banka”	33	30	26
Nordea bank Finland PLC Latvijas filiāle	14	13	13
AS „Norvik banka”	80	80	80
AS „PrivatBank”	29	29	16
AS „SEB banka”	51	45	46
AS „Swedbank”,	54	54	54

Interneta avots¹⁰ vēsta, ka vidēji uz vienu milj. Latvijas iedzīvotāju 2013. gada beigās bija uzstādīti 587 bankomāti (2012. gadā Latvijā – 624, Lietuvā un Igaunijā – attiecīgi vidēji 443 bankomāti un 618 bankomātu uz vienu milj. iedzīvotāju un Eiropas Savienībā – vidēji 864 bankomāti uz vienu milj. iedzīvotāju). Ieskats sniegts tabulā Nr.6.

Tabula Nr.6
Komercbanku bankomātu skaits

Komercbankas nosaukums	2012.gadā	2013.gadā	2014.gadā
Nordea bank Finland PLC Latvijas filiāle	111	102	112
AS „SEB banka”	247	244	238

¹⁰ Latvijas Bankas mājas lapa - <http://www.bank.lv/statistika/datu-telpa/galvenie-raditaji/latvijas-maksajumu-statistika?pop=1&tmpl=component>

AS „Citadele banka”	152	157	168
AS „DnB banka”	156	159	165
AS „Swedbank”	412	417	432
Kopā:	1078	1079	1115

No Komerčbanku asociācijas publiskotās informācijas (tabula Nr.6) konstatējams, ka bankomātu skaits mainās gadu no gada, ar kopējo pieauguma tendenci uz 2014.gadu, kas netieši norāda uz komerčbanku stratēģiju iepriekš minētajai pārejai uz elektroniskiem norēķiniem. No Latvijas bankas publiski sniegtās informācijas¹¹ konstatējams, ka 2013.gadā 50,9% no kopējo Latvijā esošo maksātspējīgo klientu izmantojuši maksājumus ar norēķinu kartēm kā galveno maksāšanas veidu, līdz ar to secināms, ka puse no Latvijas iedzīvotājiem norēķinus veic, izmantojot norēķinu kartes, savukārt otra puse pirms došanās uz tirdzniecības vietām vai pakalpojumu sniegšanas vietām izņem skaidru naudu no bankomāta, tādējādi norēķinoties ar skaidru naudu.

No apsekotā tirgus monitoringa konstatējams, ka katra komerčbanka padziļināti vērtē izmaksu posteņus katrai no tās esošajām filiālēm, gan arī bankomātu lietderībai. Nav iegūti pierādījumi saskaņotām darbībām, kā arī analizētie rādītāji nenorāda uz aizliegtām darbībām starp komerčbankām attiecībā uz komerčbanku pāreju no klātienē norēķiniem filiālēs uz norēķiniem elektroniski (bankomāti, interneta bankas).

Secinājumi

Secinājumi par konkurences tiesību pārkāpumiem eiro ieviešanas kontekstā:

1. Eiro ieviešanas uzraudzības periodā novērots atsevišķu preču un pakalpojumu cenu pieaugums, tomēr, padziļināti izvērtējot cenu pieauguma gadījumus, KP nekonstatēja nepamatotus un saskaņotus cenu sadārdzinājumus starp tirgus dalībniekiem. Savukārt atsevišķām precēm un pakalpojumiem novērots cenu samazinājums, kas galvenokārt tika iniciēts, pamatojoties uz preču iepirkuma cenu samazinājumu.
2. Izvērtējot PTAC sniegto informāciju par cenām un to izmaiņām 14 pārtikas un četrām nepārtikas precēm tirdzniecības vietās visā Latvijā, kā arī izvērtējot EM cenu monitoringa rezultātus, KP nekonstatēja cenu dinamikas korelācijas, kas liecinātu par tirgus dalībnieku aizliegtu vienošanos.
3. Padziļināti izvērtējot autostāvvietu pakalpojumu tirgu Rīgā, OCTA apdrošināšanas tirgu, komerčbanku pakalpojumu tirgu, kā arī RPAS „Rīgas Centrāltirgus” un PSIA „Rīgas namu pārvaldnieks” cenu noteikšanas praksi, netika konstatēti konkurences tiesību pārkāpumi.
4. Preču mazumtirdzniecības gala cena veidojas no vairāku izmaksu kopuma, sākot no preces ražošanas pašizmaksas un beidzot ar mazumtirgotāja izmaksām tirgošanas posmā visā preces vērtības radīšanas ķēdē. Katrā no šiem ķēdes posmiem (ražošana, pārstrāde, vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība) cenas mainās dažādu faktoru ietekmē, turklāt neatkarīgi no eiro ieviešanas procesa.

Secinājumi par konkurences situāciju izvērtētajos tirgos:

5. Atsevišķos lielo mazumtirdzniecības tīklu veikalos mazumtirdzniecības cenas precēm novērotas augstākas nekā mazajās tirdzniecības vietās, taču to nevar uzskatīt par tendenci.

¹¹ <http://www.bank.lv/statistika/datu-telpa/galvenie-raditaji/latvijas-maksajumu-statistika?pop=1&tmpl=component>

6. Mazumtirdzniecības gala cenai kopumā netiek novērotas sakarības starp cenu izmaiņām atkarībā no pilsētas, kurā atrodas tirdzniecības vieta. Tas norāda uz mazumtirgotāju līdzīgu stratēģiju cenu veidošanā neatkarīgi no tirdzniecības vietas izvietojuma pilsētās.
7. Autostāvvietu pakalpojumus Rīgas centrā (kopā ar garāžas nomas pakalpojumiem) kopumā piedāvā 167 komercsabiedrības. Pēc 11 patērētāju sūdzību par cenu paaugstināšanu saņemšanas, veicot pārbaudi, KP konstatēja, ka cena paaugstināta divos gadījumos (vienā gadījumā pieaugums ir bijis <1% un saistīts ar valūtas noapaļošanu, otrā gadījumā pakalpojuma cena palielināta par 40%). No apsekotajām komercsabiedrībām vadošās pozīcijas autostāvvietu tirgū ieņem Autostāvvietas Nr.1 un autostāvvietas Nr.8, taču tirgus monitoringa rezultātā Konkurences likuma pārkāpumi netika konstatēti.
8. Lai gan tiek novērots cenu kāpums OCTA apdrošināšanas likmēm atsevišķos gadījumos līdz pat 60%, netiek konstatēti konkurences riski attiecībā uz saskaņotām darbībām cenu celšanai starp apdrošināšanas komercsabiedrībām.
9. Cenu kāpums novērots komercbanku pakalpojumu sniegšanā tādās sadaļās kā „maksājumi un pakalpojumi”, „iemaņa kontā”. KP secina, ka bankomātu skaits 2014.gadā, salīdzinot ar 2013.gadu, ir pieaudzis par 3%. Tāpat secināms, ka atbilstoši komercbanku sniegtajai informācijai komercbankas ar pakalpojumu samaksas paaugstināšanu filiālēs tiecas veicināt pāreju uz elektroniskiem norēķiniem atbilstoši vispārējām tirgus tendencēm arī ārpus Latvijas teritorijas.
10. Mazumtirgotājiem ir tendence mainīt gala cenas precēm, pamatojoties uz iepirkumu cenu izmaiņām. Pieaugot iepirkumu cenām, vismaz tādā pašā procentuālā apmērā tiek palielinātas arī mazumtirdzniecības cenas. Konstatēts, ka daļai no apsekotiem gadījumiem mazumtirdzniecības cenas pieaugums procentuālā izteiksmē bijis lielāks nekā iepirkumu cenu pieaugums. Gadījumos, kad notiek procentuālā cenu izmaiņu pārvešana palielinājuma virzienā, mazumtirgotājs no šādām cenu izmaiņām nereti naudas izteiksmē iegūst vairāk.
11. Lai gan konkrētā tirgus monitoringa rezultātā KP nav novērojusi PSIA „Rīgas Centrāltirgus” darbības konkurences likuma pārkāpumus attiecībā uz dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu maksas par Zemnieku nakts tirgus tirdzniecības vietu paaugstināšanā, KP vērs uzmanību, ka Zemnieku nakts tirgus ir unikāls koncepta tirgus Rīgas teritorijā un tā pārvaldītājam ir jāņem vērā ekonomiskais un finansiālais pamatojums, ja tiek palielināta nomas maksa par tirdzniecības vietu.

Pateicība

Konkurences padome pateicas Patērētāju tiesību aizsardzības centram, Ekonomikas ministrijai, uzņēmumiem un to asociācijām, kas sniedza tirgus uzraudzības veikšanai nepieciešamo informāciju.

Par tirgus uzraudzībām

Konkurences padome veic tirgus uzraudzības – padziļinātu konkurences situācijas analīzi – mērķtiecīgi izvēlētos tirgos, lai atklātu un novērstu konkurences kropļojumus, kas ierobežo uzņēmumu vienlīdzīgu sāncensību.

Uzraudzības noslēguma ziņojums tiek publiskots, ja to neliedz informācijas pieejamības ierobežojumi un ja informācija par tirgu, kas iegūta papildus pārkāpuma konstatēšanai vai nekonstatēšanai, uzskatāma par būtisku.

Sabiedrības līdzdalības iespējas

Anonīmas ziņošanas iespēja Konkurences padomes interneta vietnē: <http://www.kp.gov.lv/lv/tipoffs>

Informēt Konkurences padomi par iespējamiem pārkāpumiem vai saņemt konsultāciju iespējams gan klātienē (iepriekš piesakoties), gan telefoniski (arī neatklājot savu identitāti).

Konkurences padome

Brīvības 55, 2.korp.,

Rīga, LV-1010,

Tālrunis: +371 67282865

Fakss: +371 67242141

E-pasts: konkurence@kp.gov.lv

www.kp.gov.lv